

Případová práce – Pepa

Pepa, 31 let, žil v DD nebo VÚ, opakovaná trestná činnost, léčba soudně nařízena

Muž, 31 let, nevyrostal v úplné rodině, rodiče rozvedeni, otec brzy zemřel. Pepa žil od 12 let v dětském domově, nebo ve výchovném ústavu. V dospělosti byl opakovaně ve vězení (za krádeže a vloupání - celkem 36 měsíců). Před nástupem do komunity charakterizován jako chronický útěkář a rebel bojující proti autoritám. Je zadlužený, bez zdravého rodinného zázemí a výchovy. Vůči ostatním lidem je nedůvěřivý a uzavřený. Má o 3 roky starší sestru. Během svého života se živil příležitostnými pracemi, vždy na černo, nikdy nepodepsal pracovní smlouvu.

Vzdělání má střední odborné – je vyučen kuchařem s vyznamenáním.

Léčbu měl nařízenou soudem, byla mu změněna z ústavní na ambulantní. První zkušenost s drogou měl v 16 letech – aplikoval si intravenózně roztok Subutexu s pervitinem. Celkem jeho drogová kariéra trvala 12 let - s pauzami ve výkonu trestu, kde ke drogám neměl přístup. Jiné drogy krom opiátů a pervitinu užíval příležitostně. Alkohol zkusil poprvé v 11 letech, před dovršením dospělosti vypil nárazově i 10 piv denně (například v době útěků z DD).

Během abúzu drog prožil opakované předávkování pervitinem či medikamenty (například snědl celé plato Rispenu). Uvádí, že před smrtí ho zachránil heroin, který mu velmi zachutnal.

V naší němčické komunitě šlo o jeho první pokus o rezidenční léčbu.

Při nástupu do komunity se jevil jako kamarádský a vstřícný, rychle se adaptoval na nové prostředí, našel si své místo ve skupině a vnímán byl především pozitivně. Od počátku se nebál pracovat se svými tématy (například - chybějící mužské vzory, téma vztahu s matkou, vztah k autoritám, zkušenost s ústavními pobyty, kriminální činnost, partnerské vztahy se ženami). Byl zaměřený hodně pro komunitně, poctivě se snažil řešit sociální záležitosti, zmapoval si dluhy a začal je splácet.

Po celou dobu pobytu v TKN bez medikace, na podporu přechodu na Doléčovací centrum užíval Sertralin 50 mg 1-0-0-0.

Pokud měl v komunitě pozitivní vzory a přijal zdravé prostředí, dokázal fungovat dobře. Platilo to ovšem i v opačném případě. Měl také někdy tendenci dělat si věci po svém, nenechat si poradit a v

[Projekt Drogové závislosti – násilníci a oběti podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme \(že\)nám šanci, který je financován z Norských fondů.](#)

případě, kdy udělal chybu či porušil pravidla, své chování zlehčoval, překračoval hranice a popíral svoji odpovědnost. K tomu obvykle využíval své milé a příjemné chování a smysl pro humor. V léčbě byl jednou sesazen do nižší fáze, protože nedodržel plán výjezdu. Pokud mu nebylo umožněno manipulovat se svým okolím, dokázal udržovat normy a pravidla. Citlivě sdělenou kritiku byl nakonec schopen přijmout. V takovém případě se na něho dalo spolehnout. Fyzické práci se nevyhýbal, nebál se dát ani přijmout kritickou reflexi, měl smysl pro spravedlnost. Fyzicky je významně disponován, měří 190 cm, má 100 kg váhy, je sportovní postavy.

Co se stalo:

Během pracovní terapie probíhala v komunitě zabijačka (tj. 1 – 2 x ročně). Mimořádná a vypjatá situace. Pepa pod tíhou stresu z výjimečných pracovních úkolů (zrovna škvařil sádlo a škvarky v 50ti litrovém hrnci) ztratil kontrolu nad svým chováním, směrem k terapeutovi křičel velmi vulgární nadávky, hulákal, že ho zabije, házel kolem sebe pracovní nářadí a vše ostatní, co mňel po ruce. Nakonec rozmlátil skříň na kusy. Byl v silném amoku, svoji agresi téměř nekontroloval.

Incident, mimo jiné, sledovaly z blízka i dvě spoluklientky. Obě mají v anamnéze zkušenost jako oběti agrese a násilného chování ze strany partnerů i rodičů. Tyto byly zcela vyděšené, plakaly a utekly do pokoje, kde se zhroutily.

U jiných dvou přihlížejících spoluklientů - kluků, vyvolalo sledování incidentu jednak pocit velké agrese a také to vnímali jako výzvu k fyzickému násilí - ke rvačce.

Terapeut se zachoval profesionálně – nepodlehli ani panice z bezprostředního ohrožení, ale ani své vlastní agresi - a svolal výjimečnou skupinu.

Agresor Pepa na této bezprostřední skupině vůbec neměl na situaci a své chování náhled, incident zlehčoval. Hájil se tím, že jde o jeho běžné chování, které má naučené z minulosti (VV, VTOS, ulice) a že jenom ventiloval tlak. Opačně na tom byly výše zmíněné dvě spoluklientky, které trvaly na tom, aby Pepa odešel z komunity. Uváděly, že si neumí představit, že s ním budou nadále v komunitě žít. Kluci, u kterých incident vyvolal agresi, byli proti vyloučení Pepi z komunity s tím, že jde o nejhorší možné řešení, které Pepovi nepomůže. Napjaté klima ve skupině se rozpustilo a finální řešení a rozhodnutí bylo přeneseno na poradu týmu následujícího dne.

Na poradě se tým v první řadě shodl na tom, že ze strany Pepi šlo o porušení jednoho z pěti kardinálních pravidel, za což hrozí vyloučení z léčby - pravidlo zní: "V Terapeutické komunitě je zákaz fyzické agrese a psychického nátlaku". Tým byl v nelehké situaci. Měl rozhodnout s ohledem:

- na prospěch agresora;
- s ohledem na zachování bezpečí ostatních členů skupiny a celé komunity včetně například žen terapeutek;
- na pravidla léčby v komunitě.

Pepa byl dosud v léčbě spíše iniciativní a pozitivně hodnocen, udělal evidentní pokroky. Proto se tým nakonec rozhodl udělit výjimku z překročení kardinálního pravidla a umožnil Pepovi setrvání v léčbě za předpokladů:

- jednohlasného souhlasu všech členů komunity (kdyby jediný člověk byl proti, Pepa by musel odejít);
- Pepa bude s tématem agrese pracovat na skupinách - kritérium pro posouzení této práce bylo stanoveno tak, že se s ním nikdo nebude cítit ohrožen.

Při prezentaci rozhodnutí komunita plán jednohlasně odsouhlasila, Pepa mohl zůstat a tématu své nezvládnuté agrese se věnovat.

Ideální se ukázalo prostředí modulů projektu Drogové závislosti – násilníci a oběti.

Zvolili jsme modul „ Práce s agresí a její zvládnutí“. Skupina se však nezabývala zkušeností s agresí z minulosti svých členů, ale věnovala se konkrétní události tady a teď – incidentu klienta Pepy.

Pepa nejprve hledá příčiny svého výbuchu v událostech bezprostředně incidentu předcházejících, v napětí průběhu zabijačky. Postupně se dostává dále do své minulosti. Za podpory skupiny si sám přichází na to, že vztek a pocity křivdy si v sobě často hromadí po delší čas, až pak vybuchne. Uvědomuje si, že už mnohokrát v životě ve vzteku udělal věci, které si dodnes vyčítá. Při popisu často užívá termín „vyřeším si to v sobě“, ale nakonec zjišťuje, že to v sobě „uschovává“ pro pozdější použití.

Věnujeme hodně času úvahám nad tím, jak by mohl svým výbuchům předcházet. Přichází s tím, že zkusí napětí ventilovat hned, když nastane a nebude si ho nestřádat. Pepa sám poukazuje také na to, že se hodně dostává do stresu kvůli tomu, že neumí moc improvizovat. Tedy v situacích, které se ubírají jiným směrem, než si naplánoval. To přímo souvisí i s jeho „mladou“ abstinencí, protože jak říká, heroin mu vždy nakonec pomohl získat potřebný „vnitřní“ klid a vše dotáhnou do nějakého konce. Uvádí i konkrétní situaci, kdy ho pracovnice na sociálním odboru pořád posílala pro nové a nové papíry v době, kdy byl čerstvě po výstupu z VTOS, což přestal zvládat a agresi, kterou to v něm vyvolávalo, zkontroloval heroinem.

Výsledkem skupinové práce v rámci modulu bylo zjištění - jak důležité je zkusit předcházet zkratovitým reakcím. Skupina dále došla k doporučení - jednoznačně vždy hned mluvit o svých negativních pocitech. V širším kontextu Pepa též konstatoval, že se zkusí lépe připravit na situace, kdy může být vystaven stresu. Pochopil, že jinak bezprostředně ohrožuje svoji abstinenci, ale že může být ohrožením i pro své okolí, to když agresi nezvládne.

Prakticky to znamená, že se Pepa rozhodl:

- Detailněji plánovat průběh situací, které mohou vyvolat napětí a stres (jednání na úřadě, hledání práce, zabijačka, apod.).
- Mít připraven i záložní plán „B“ – protože když to jde, vždy se něco pokazí;
- Mít i krizový scénář – jakousi bezpečnostní pojistka. Třeba domluvenou možnost krizového telefonátu (terapeutovi, kamarádovi, partnerce, apod.).

Závěr:

- Když nás Pepa navštívil při exkluzivní komunitě, k incidentu se opakovaně vracel s tím, že šlo pro něho o jednu z nejdůležitějších a nejsilnějších zkušeností v léčbě;
- Pepa v současné době stále abstinuje, legálně pracuje a má přítelkyni;
- Zabijačku jsme v den incidentu úspěšně dokončili, aniž by se spálily škvarky. Rozštípanou skříň Pepa koupil novou.